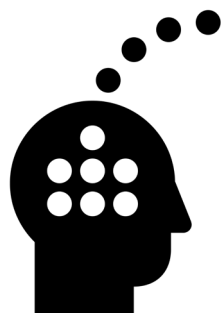

מסמך נלווה לפרויקט הגמר

תומר פרוכטר

המחלקה לצילום בצלאל

מבוא

הלימוד והלמידה כמצב וכפעולה היו מוקד העניין של העבודה שלי במספר השנים האחרונות. את פעולת הלימוד, שביסודה העברה של ידע, ניתן לפרוט למרכיביה הבסיסיים:

- . הישות הלומדת - התלמיד, הסטודנט, האדם הלומד
- . הישות המלמדת - המורה, המרצה, ספר הלימוד
- . הדבר הנלמד - תוכן מילולי, תוכן חזותי, סאונד, חוויה
- . שיטת הלימוד - הרצאה מדוברת, כתיבה על לוח, מצגת שקופיות מוקרנת

מצב הלימוד המסוים אותו אני בוחן הוא זה המתקיים באקדמיות לאמנות חזותית. בשנים האחרונות הוענקה לי גישה לשפע של כיתות, מורים, סטודנטים, מתודות וחומרי הוראה, היררכיות פנים מוסדיות, עבודות של אמנים ידועים ועבודות של סטודנטים. פרקטיקת העבודה שלי כוללת איסוף, ריגול, חיקוי, העמדת פנים וזיוף שמכות. מתוקף היותי סטודנט במחלקה לצילום, לא עוררתי חשד רב. במקרי קיצון יכולתי להצטייר כתמהוני, או אולי אפילו כיצור כפייתי.

אתוודה כי לא הגעתי ל'אקדמיה לאמנות ועיצוב בצלאל' עם שאיפות אמנותיות, למעשה בקורשי הכרתי אמנות. פרט נוסף שנדמה לי שעוזר להניח את היסודות הרעיוניים לעבודתי קשור בשמו של הפרויקט אותו הצגתי בתערוכת הבוגרים: 'מדענים סינים הצליחו לשבט קופים'.¹ האנלוגיה בפשטות: סטודנטים (הקופים) משוכפלים שנה בשנה עלי ידי מוריהם (המדענים), ואכן האחרונים מצליחים בעבודתם. על אף הנימה שעלולה לעלות מדברי, אינני ציני בכלל.

התיאוריה של מישל פוקו גורסת כי בלתי נמנע שהעברת הידע תשכפל אותו הלכה למעשה.² עם זאת, הידע איננו מועבר הלאה מבלי להשתנות. מוטציות בצורות שונות מופיעות בגוף הידע בעת שנמסר הלאה. הוראת האמנות החזותית, והוראת הצילום בפרט, רוויות בטקסט. פילוסופיה, תיאוריה של האמנות, ביקורת תרבות וכתוביות הסבר (Captions). בעבודה המרכזית בפרויקט אני מנסה להישיר מבט במערכת היחסים של הטקסט והדימוי כפי שהיא מופיעה בכלי ההוראה הבסיסי ביותר של המקצועות החזותיים - השקופית (Slide).

1 כותרת כתבה, עיתון הארץ (24/1/2018), "צעד לקראת שכפול בני אדם: מדענים סינים הצליחו לשבט קופים", www.haaretz.co.il/science/1.5765196

2 "Every educational system is a political means of maintaining or of modifying the" "appropriation of discourse, with the knowledge and the power is carries with it

מישל פוקו, סדר השיח, הוצאת פנתיאון בוקס (ניו יורק), 1972

בחירת הנושא

- תזה מונוגרפית או תזה מקיפה?
- תזה היסטורית או תזה תאורטית?
- תזה עכשווית או תזה על העבר?
- תזה פוליטית ואישית או תזה מדעית?
- האם הכרחי לדעת שפות זרות?

שלבים בתהפחות העבודה

עבודות קודמות

יותר מכל דבר אחר הפעילו אותי הבלבול, ולעיתים אף המבוכה שזיהיתי בשעה שמוריי במחלקה לצילום עסקו בתיווך הרעיונות הבסיסיים העומדים בתפקודן של תמונות כיצירות אמנות. זהו דבר חמקמק, למה תמונה זו ולא אחרת? אותה חמקמקוּת שבשמה לא מעטים מבטלים את הוראת האמנות כדבר בלתי יעיל. המצב זה עניין אותי, ודי מהר ראיתי את השירותיות שבאסופת האנשים שאנו נקראנו ביחד - סטודנטים. רציתי להבין מה מביא אדם צעיר ללמוד צילום באקדמיה? מה מושך אותו? מה הוא חושב שהוא ימצא?

מהשאלות האלו נוצרה העבודה 'גונו ראינות קבלה במחלקה לצילום בצלאל'.¹ זוהי עבודת וידאו בסגנון עיתונאות הגונוזי, במהלכה ראייתי עם מצלמה ומיקרופון את המגיעים לימי המיונים של המחלקה לצילום. ביקשתי מהם לספר לי מדוע הם מגיעים להיבחן למחלקה ולהראות לי את תיק העבודות שהכינו לקראת המאורע.

פרויקט נוסף שהתרחש בין כותלי המחלקה לצילום הוא 'עבודת סטודנט'. הוא יכל להתקיים הודות להרגל שרווח בקרב משתמשי מעבדת ההדפסה והסריקה של המחלקה והוא זניחת הקבצים שעבדו עליהם על שולחן העבודה של המחשב (דסקטופ), גם אחרי שסיימו להדפיס או לסרוק ועזבו את המקום. למעשה רובם לא היו מוחקים אותם אף פעם. מדובר בתמונות מכל מיני סוגים, רמות ושימושים. חלקם תרגילי צילום בסיסיים שמטרתם להכיר את תכונות המצלמה, אחרים הם סריקות של סרטי צילום שפותחו עצמאית והיו שם גם לא מעט ממה שאפשר לקרוא לו 'עבודות' או 'כמעט עבודות'. בפרויקט הזה רציתי להעלות אל פני השטח את השאלות: אם זה פשוט נמצא כאן על שולחן העבודה, מה זה בשבילך? האם זה אישי? זאת עבודה שלך? זה סתם? אכפת לך מזה או לא? היתה לפעילות הזאת אספקט מכיני, אולם הסיבה שהרשתי לעצמי לחטט ולאסוף דברים שאינם שלי ולא הוזמנתי לראותם היתה שהתעניינתי בתמונה הגדולה. ניסיתי להבין מה מצלמים סטודנטים לצילום במחלקה הזאת בזמן הזה, ואיך זה שונה או דומה ממה שצילמו המורים המלמדים כאן. מהפרויקט הזה לא יצרתי תצוגה.

¹ <https://vimeo.com/257687833>

² סגנון עיתונאי, המצאת המושג משויכת להאנטר ס. תומפסון. בכתבת גונוזי 'הכתב' מתפקד כסוכן פעיל המבקש לתאר תופעה או אירוע מבלי להצמד לאובייקטיביות. מכאן שאין לו בעיה להשפיע על ההתרחשות.

WORKING UNDER
COMMISSIONER

→ NOT INVOLVED IN THE DISTRIBUTION
OF THE WORK

1) PHOTOGRAPHER / VIDEOGRAPHERS

COMMERCIAL PHOTOGRAPHER

2A) ARTIST PHOTOGRAPHER / VIDEOGRAPHER

2B) ARTIST

USING PHOTOGRAPHY / USING VIDEO

AS DOCUMENTATION
FOR PERFORMANCE ART
" LAND ART

" I.E. BADETTE MONGOLTE "

FELIX GONZALEZ-TORRES

FOR CONCEPTUAL ART

PROPERTY-OWNERSHIP
APPROPRIATION

FOUND FOOTAGE

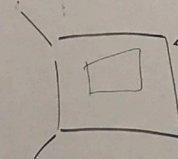
AUTHORSHIP

1-2-3

1-2A-2B

1980s
"PICTURE
GENERATION"

READY
MADE

THEY TAKE
THE PICTURES
NAN GOLDIN

• THEY HAVE A CAMERA
• APINES • INTEREST IN HISTORY
• COMMITMENT TO THE MEDIUM
• PRESENTED IN SPACES FOR ART

• JEFF WALL
• BERND & HILLA
• BECHER
• THOMAS STRUTH
• THOMAS RUFF
• ANDREAS GURSKY

• CHRISTOPHER WILLIAMS
• CANDIDA HOFFER
↓
GALLERIES
MUSEUMS
BIENNIALS
NON COLLECTING INSTITUTIONS
ART FAIR
AUCTION HOUSE

בתחילת שנת הלימודים האחרונה היה ברשותי אוסף של חומרים שלא ידעתי כיצד להפוך לפרויקט אמנותי, כפי שמצופה מבוגרי המחלקה לקראת סיום לימודיהם. אסופת החומרים המובחנת ביותר שזיהיתי היתה של צילומים מתוך שעורים והרצאות. לוח מחיק מלא בכתב צפוף, צילום וכיתובית, ציטוט והקשרו. דימויים המוקרנים על הקיר כחלק מן השעור. בשלב הזה רציתי שיהיו ברשותי כמה שיותר צילומים שכאלה. לצורך זה פתחתי בפעולת קראודסורסינג (מיקור המונים). ביקשתי מכל הלומדים במחלקה לצילום לשלוח אלי כל צילום של הקרנה בשעור, או של לוח, שצילמנו במצלמת הטלפון הנייד (זה זמן טוב לציין שבשנת 2018 גם את שעורי הבית בכיתה ד' מצלמים בטלפון ומעלים לקבוצת הוואטסאפ הכיתתית, דבר שגיליתי לאחרונה).

צילום השקופית¹ אוחז בשני קצוותיו של תהליך מסירת הידע. הוא מכיל את העניין של הסטודנט בחלק מסוים ממה שהמרצה ניסה ללמד אותו. הייתי יכול להשתמש בניסוחים יותר מעודנים (ישנם מרצים שעצם הרעיון שהם אמורים ללמד את הסטודנטים, במובן של להגיד להם מה חשוב ורצוי לדעת, עשוי להשמע להם מיושן או מוגזם), אך נראה לי חשוב להזכיר שזוהי עודנה הנחת היסוד רווחת למדי של מערכת היחסים שבין מורה לתלמיד.

תצלומי השקופיות מצביעים על פיסת ידע שנבחרו, שהיה להן דורש.

את התצלומים הצגתי בקופסאות פורטפוליו, כלי תצוגה המזוהה עם צילום מובחר ומהוגן. היה לי חשוב שיוכלו להחזיק אותם ביד כאובייקט, לדפדף ביניהם מבלי שיהיו דפי ספר. בנוסף לפורטפוליו מיקמתי צילום אחד בתוך מסגרת גדולת מימדים הגבוהה מקומת אדם. העבודה הגדולה ('הניתוח') מדגימה את מצב העניינים של הכיתה, המקור והדימוי, בגודל העולה במעט על המקור. בציור מתוארת כיתת האנטומיה של דוקטור ויליאם ואן דר מיר, מנתח בן המאה ה-15, העומד יחד עם כיתתו מעל גופה הפתוחה למען יוכלו תלמידיו ללמוד.

1 עוד לא מצאתי שם טוב יותר לצילום מהסוג הזה. צילום מקרן? צילום הקרנה? בני לבין עצמי אני עדיין קורא להם בפשטות - מקרנים.

Pieter van Meervelt 1596-1623 Anatomy Lesson of Doctor Willem van der Meer in 1623

כשמביטים בתמונות, טקסט הוא הדבר הראשון אותו מחפשת העין מיד לאחר שסקרה את הדימויים. העין ראתה וכעת המוח רוצה להבין. את התליך הבלתי נמנע הזה ניסיתי להוציא ממצבו האוטומטי כשבחרתי להצמיד טקסט קיר שאינו מספק תשובות. טקסט ששולח אותך לעזאזל. כמו חלקים אחרים בעבודה גם הוא נוצר על ידי אדם אחר, שהזהדה בכינוי: בלזריוס האכזר. ציטטתי אותו עם עריכה קלה, ואת הכינוי העדפתי להשמיט. במקור זוהי תגובה¹ לטקסט אוצרותי שפורסם באתר מארב, המלינה על מצבה של האמנות בימינו:

” מהי אמנות לעזאזל? יקולל ראשו של מרסל דושמפ שבגלל ‘אסלה’ אחת ככה נראית האמנות שלנו היום - מה שאמן עושה. ללא רגישות אסתטית רק קונספטואלית. מילים יכולות להימצא גם בספרים ולא פחות לרגש. איפה הימים של קראווג’יו ואמני הבארוק שידעו לתפוס את האור תרתי משמע. יש צורך לזעזע את האמנות העכשווית ולתת לה אלטרנטיבה. מדוע אני לא יכול להתרגש מתמונה או עבודה מבלי לקרוא את כל הטקסט מסביבה, ולא לחשוד שהקונספט הגיע אחרי העבודה? אולי יש צורך להציג עבודה ללא שם ושהצופה יכתוב את הטקסט. ”

-אלמוני

אחרית דבר

באחת מן ההרצאות בה נכחתי בעת לימודיי, דובר על האבחנה בין ייצוג לבין הדגמה (Representation, Demonstration). האמנות במובנה המסורתי מובנת קודם כל כייצוג של דבר מה, בין אם מוחשי, רגשי או מטאפיזי. אמנות המיצב פרצה את הדרך לקראת הבנה של מצבים נוספים בהם אמנות עשויה לפעול. כפעילות, כהשתתפות וכחווייה.

לא ידוע לי מהו הרגע המדויק בזמן שבו החלו השאלות להחשב כחשובות יותר מן התשובות. התודעה הזו 'אנחנו-לא-מחפשים-כאן-תשובות, אלה-הן-השאלות-שחשובות' שלאורה הת' כנך הדור שאני חלק ממנו, היא אחד מן הדברים שבקלות יכולים להפוך מחקרנות בריאה לאווריריות וחוסר רצון ילדותי להתקבע (והמילים הרבות שנכתבו על בעיות המילניאלס).

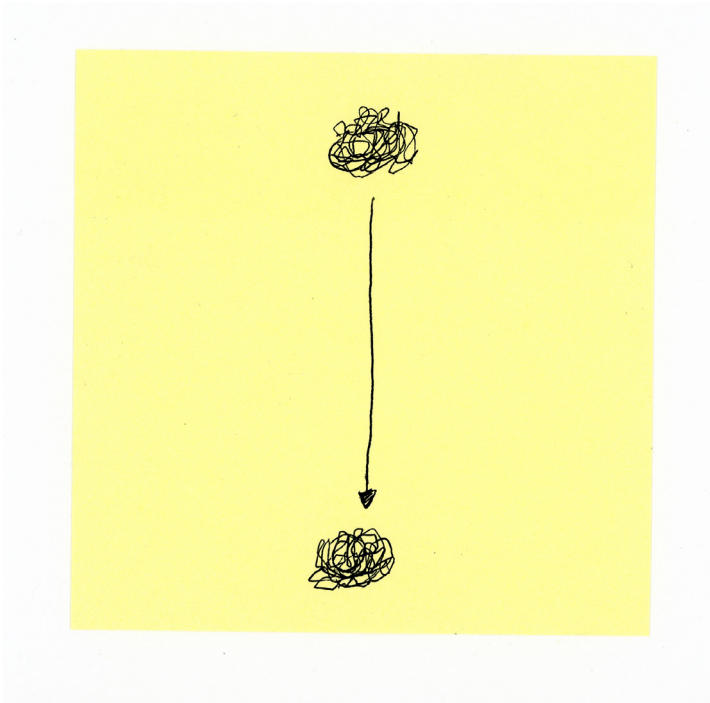
לקח לי זמן להרגיש בנוח לתבוע את הבעלות על הידע בחזרה אל מי שזקוק לו ביותר. את הפרייקט, על רכיביו השונים, מוטב להבין כנסיון הדגמה. כיצד נראית הוראת האמנות דרך מבטם של הסטודנטים שהם היעד שלה. זה גם נסיון לספק תשובות כחלק בלתי נפרד מהעבודה העצמה, לתת לעבודה להיות תשובה, להיות הטקסט של עצמה.

מצורף:

קטלוג 'מלבנים'

נוצר בשיתוף פעולה עם המעצבת ניצן דדון

הקטלוג ממפה חומרים נוספים ותהליכי מחשבה שלא מצאו את דרכם אל חלל התצוגה

<http://tomerfruchter.com>

